

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С.Сковороди
Кафедра освітології та інноваційної педагогіки
Жешувський університет (Республіка Польща)
Університет третього віку в Громадкі (Республіка Польща)
Європейський інститут безперервної освіти (Словацька Республіка)
Педагогічний інститут Чендуського університету (КНР)

МАТЕРІАЛИ
V Міжнародної науково-практичної конференції

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ
ВИЩОЇ І СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ
СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

31 березня – 2 квітня 2021 року

Том 1

ХАРКІВ
2021

ББК 74.58+74.20+88.40+88.840

УДК 37.013.77:[378+373.5]

П86

ISBN 978-617-7886-20-3

Редакційна колегія:

Золотухіна С. Т. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Ворожбіт-Горбатюк В. В. – професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Лупаренко С. Є. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Попова О. В. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Рогова Т. В. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Штефан Л. А. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Твердохліб Т. С. – д-р пед. наук, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Лазарєва О. М. – канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Дейниченко Г. В. – канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди

Відповідальність за зміст, стилістику, орфографію та пунктуацію статей несуть автори

Затверджено редакційно-видавничою радою

Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

(протокол №2 від 10.03.2021 року)

Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика : матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 31 березня – 2 квітня 2021 р.). У 2 томах. / Харк. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди. Харків : «Мітра», 2021. Т.1. 313 с.

У збірнику відображено психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої школи в умовах сучасних викликів. Він містить результати досліджень учених, викладачів, учителів, наукові пошуки докторантів, аспірантів, студентів з питань розвитку педагогічної науки й освіти, психолого-педагогічних аспектів інклюзивної освіти, організації дистанційного навчання, реалізації інноваційних технологій, розвитку обдарованої особистості в сучасному освітньому середовищі, професійної підготовки фахівця а також сучасних проблем порівняльної педагогіки.

Матеріали стануть у нагоді науковцям, докторантам, аспірантам, викладачам, магістрам і студентам вищих закладів освіти, практичним працівникам у галузі освіти.

Видано за рахунок авторів.

ISBN 978-617-7886-20-3

© Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, 2021

Машкіна Л. А.	
Інноваційні технології у закладах вищої освіти: сучасний вимір	213
Мельникова О. В., Гвоздій С. П.	
Використання інтерактивних технологій на уроках основ здоров'я	216
Невельська-Гордєєва О. П.	
Педагогічні аспекти тестування загальних навчально-правничих компетентностей	219
Попова О. В., Дейниченко Г. В., Жуков В. П.	
Технологія оцінювання рівня інноваційності закладу загальної середньої освіти	223
Прусак Ю. В., Прусак О. Р.	
Особливості застосування інформаційних технологій у підготовці майбутніх дизайнерів	226
Рогульська О. О.	
Підвищення мотивації майбутніх учителів іноземних мов до професійної діяльності на заняттях з англійської мови	230
Сівковська Г.О.	
Індивідуальна освітня траєкторія розвитку молодших школярів	234
Ткачов С. І., Ткачов А. С.	
«Студентське портфоліо» як засіб підвищення рівня навчальної мотивації студентів	237
Трухан Г. В.	
Інновації в педагогічній освіті Норвегії: інтеграція науки та практики	241
Тютюнник В. В., Савченко В. В., Васильєва С. О.	
Проблема впровадження інноваційних технологій в освіті	244
Харківська А. А.	
Розвиток полікультурної освіти – сучасний тренд педагогіки	247
Штефан Л. В.	
Інтелект-карти як основа діяльності в сучасному інформаційному просторі	250
Юровчик В. Г.	
Використання інноваційних технологій на уроках географії	254
Юрченко В. В.	
Сучасні технології навчання іноземної мови: поняття, різновиди, ефекти застосування	257
Секція V	
Актуальні проблеми освіти дорослих	261
Бойчук Ю. Д., Боярська-Хоменко А. В.	
Професійне навчання дорослих у корпоративних університетах США	261
Бохонкова Ю. О., Савельєва Є. О.	
Організаційно-психологічні умови формування психологічної готовності керівників банківських установ до управління персоналом	265

Отже, наше дослідження доводить, що успішна реалізація індивідуальної освітньої траєкторії розвитку молодших школярів передбачає гуманне ставлення до особистості кожного учня, становлення його індивідуальності, створення можливості саморегуляції в освітньому просторі і залежить від наявності свободи вибору молодшими школярами (відповідно до їх здібностей) змісту освіти з метою задоволення власних освітніх, духовних, культурних і життєвих потреб.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про освіту» від 5 вересня 2017 р. № 2145-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/ed20200116> (дата звернення: 24.02.2021).
2. Коростіянець Т. Індивідуальна освітня траєкторія – освітня програма студента. Збірник наукових праць. Сум. ДПУ ім. А. С. Макаренка, 2013. С. 52- 61.
3. Крилова Н. Індивідуалізація дитини в освіті: проблеми та рішення. *Шкільні технології*. 2008. № 3. С.183-198.
4. Мікєрова Г., Жук А. Алгоритм побудови індивідуальної освітньої траєкторії. *Сучасні наукомісткі технології*. 2016. № 11-1. С. 138-142.
5. Савченко О. Виховний потенціал початкової освіти: посібник для вчителів і методистів початкового навчання. 2 вид., К. 2009. 226 с.
6. Хуторський А. Індивідуальна освітня траєкторія. URL : <http://osvita.ua/school/theory/2287/print> (дата звернення: 24.02.2021).

«СТУДЕНТСЬКЕ ПОРТФОЛІО» ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ НАВЧАЛЬНОЇ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ

Ткачов С. І.

доктор педагогічних наук, професор
Харківська державна академія фізичної культури
м. Харків, Україна

Ткачов А. С.

доктор педагогічних наук, доцент
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
м. Харків, Україна

У публікації представлено алгоритм використання «студентського портфоліо» як засобу підвищення рівня навчальної мотивації студентів на заняттях з навчальних дисциплін «Педагогіка» і «Педагогічна майстерність». Наведено загальні наслідки його впровадження на практиці та подальші перспективи науково-методичної роботи в означеному напрямку.

Ключові слова: навчальна мотивація студентів, «студентське портфоліо», алгоритм застосування «студентського портфоліо».

Abstract. *The decision procedure for the application of «student portfolio» as a means of increasing the level of student's learning motivation at classes for «Pedagogy» and «Pedagogical Mastery» has been presented in the article. The*

general consequences of its introduction into practice and further perspectives of scientific and methodical study in the specified direction have been denoted.

Key words: *student's learning motivation, «student portfolio», decision procedure of «student portfolio» application.*

Актуальність обраної теми зумовлена необхідністю постійного розв'язання проблеми якості підготовки фахівців у вищій школі, що постає як ключова в контексті надання освітніх послуг здобувачам освіти та зумовлюється низкою певних факторів. Серед останніх першочергове значення має відповідальна професійна діяльність викладача, зокрема цілеспрямований творчий пошук щодо вдосконалення методики викладання навчального матеріалу на заняттях. При цьому педагогу слід раціонально застосовувати інноваційні засоби навчання, які узгоджуються з відповідним традиційним педагогічним арсеналом.

Метою публікації є представлення авторського алгоритму використання «студентського портфоліо» як засобу підвищення рівня навчальної мотивації студентів.

Вищевказаний алгоритм був апробований на практиці впродовж 2019-2020 років у Харківській державній академії фізичної культури під час викладання навчальних дисциплін «Педагогіка» та «Педагогічна майстерність» студентам 1-3 курсів (у малих групах чисельністю від 5 до 9 осіб із загальною кількістю за всіма курсами у 19 осіб), які навчаються за освітньою програмою «Учитель фізичної культури» за предметною спеціалізацією «Фізична культура» спеціальності 014 Середня освіта.

У процесі науково-педагогічного пошуку застосовано такі дослідницькі методи: *аналіз та узагальнення* наслідків впровадження алгоритму використання «студентського портфоліо» як засобу підвищення рівня навчальної мотивації студентів, *прогнозування* перспектив науково-методичного пошуку з обраної проблеми.

Зважаючи на те, що сучасний педагогічний багаж засобів, методів і прийомів навчання є достатньо широким і різноманітним, а також урахувавши кількість студентів та особливості їхньої підготовки, було зроблено акцент на застосуванні «студентського портфоліо».

У сучасній науково-педагогічній літературі останнє розуміється як комплект документів, що містить сукупність індивідуальних досягнень студента у різних сферах діяльності – навчальній, науково-дослідній, громадській, культурно-творчій, спортивній [3].

Доцільно зазначити, що існуючий на сьогодні досвід використання «студентського портфоліо» можна розрізнити у двох аспектах – як форма представлення наукових досягнень окремого студента або як алгоритм дій студента на шляху до особистісного кар'єрного зростання [2; 4].

При цьому широко використовується можливість створення відповідних матеріалів у цифровій формі та розміщення їх у соціальних мережах [1].

Наш досвід використання «студентського портфоліо» передбачав накопичення результатів навчальної роботи студентів у паперовій формі під час вивчення педагогічних дисциплін і передусім мав на меті підвищення рівня

навчальної мотивації студентів, що, у свою чергу, зумовило певну послідовність дій викладача.

Крок 1 (актуалізація ідеї «студентського портфоліо»).

На першій зустрічі зі студентами в ході вступної бесіди їм було запропоновано створити особистий індивідуальний «кейс» для накопичення матеріалів, перший блок яких містив такі відомості, як: інформація про кафедру (назва та місце розташування), завідувача кафедри та викладача (прізвище, ім'я та по-батькові, посада, вчена ступінь, вчене звання); можливі шляхи комунікації з викладачем (номер мобільного телефону, e-mail, а з березня 2020 року – ідентифікатор конференції та пароль для навчальної роботи на платформі ZOOM); календар проведення аудиторних занять (лекційних, практичних), консультацій та модульних контрольних робіт і підсумкового контрольного заходу.

Другий блок «студентського портфоліо» містив відомості щодо системи нарахування рейтингових оцінок за різними видами навчальної роботи, а також інформацію про друковані (посібники, підручники, довідники, методичні рекомендації) та цифрові (розміщені в репозитарії ХДАФК і на платформі MOODLE навчальні та навчально-методичні матеріали з педагогіки та педагогічної майстерності, відповідні адреси Інтернет-сайтів) ресурси.

Крок 2 (реалізація ідеї «студентського портфоліо» для підвищення рівня навчальної мотивації).

На цьому етапі відбувалося наповнення третього блоку «студентського портфоліо», який безпосередньо відобразив навчальні досягнення здобувача освіти – рукопис конспектів лекцій (за бажанням студента), підготовлені та презентовані в аудиторії навчальні завдання (згідно планам практичних занять), виконані індивідуальні завдання самостійної роботи (згідно тематики та інструкції до їх виконання), а також інші додаткові відомості щодо індивідуальних результатів навчання.

Крок 3 (контроль і самоконтроль навчальних досягнень студентів).

З метою подальшого розвитку навчальної мотивації студентів в оволодінні знаннями з педагогіки та педагогічною майстерністю щотижня викладач перевіряв змістовність «студентського портфоліо» (у малих студентських групах така процедура була цілком можливою й за часом достатньо швидкою), стисло коментував недоліки та обов'язково відзначав кращі «кейси», проголошуючи для кожного студента окремі показники рейтингу та загальний підсумок балів.

При цьому використовували таблицю (з переліком завдань до практичних занять, з номерами індивідуальних самостійних робіт модульним підсумковим заходом), яку було запропоновано студентам на першому практичному занятті, й яку потім вони самостійно заповнювали, використовуючи одержані рейтингові оцінки (за 100-бальною шкалою), і в такий спосіб здійснювали освітній самоконтроль, що було дієвим стимулом для них порівнювати себе з іншими й намагатися досягти кращих показників. Крім того, це давало можливість викладачу та студентам здійснювати взаємний контроль процесу накопичення рейтингу, а також уникати можливих помилок або недоліків при його фіксації й підрахунку.

Крок 4 (аналіз рівня навчальної мотивації студентів).

Вивчення наслідків упровадження в освітній процес «студентського портфоліо» як засобу підвищення рівня навчальної мотивації студентів засвідчило, що загальний показник відвідування занять студентами знаходився у межах 67-85 %, із них 56 % – демонстрували високий рівень навчальної активності, біля 68 % – постійно виконували навчальні завдання й наповнювали свій індивідуальний «кейс», а 74 % – із зацікавленістю відстежували свій поточний і загальний рейтинг, який вони досягали за результатами своїх навчальних зусиль.

Крок 5 (коригування алгоритму використання «студентського портфоліо» як засобу підвищення рівня навчальної мотивації).

Аналіз наслідків реалізації алгоритму використання «студентського портфоліо» як засобу підвищення рівня навчальної мотивації студентів у цілому засвідчив його ефективність. Водночас студенти відзначили, що потенціал його електронної форми для самопрезентації навчальних досягнень є вище, ніж у паперовій формі, оскільки дозволяє створювати яскравий зміст «студентського портфоліо» завдяки можливості подання відповідних фото-, аудіо- та відеоматеріалів.

Таким чином, застосування «студентського портфоліо» за вищевказаним алгоритмом сприяло підвищенню рівня навчальної мотивації студентів і, як наслідок, дозволило досягти стійких позитивних тенденцій у викладанні навчальних дисциплін «Педагогіка» й «Педагогічна майстерність» студентам 1-3 курсів за предметною спеціалізацією «Фізична культура» спеціальності 014 Середня освіта.

Перспективи подальших науково-методичних розробок можуть бути пов'язані з розширенням можливості застосування «студентського портфоліо» як способу самопрезентації навчальних та наукових здобутків студентів на шляху їхнього професійно-особистісного самовдосконалення.

Список використаних джерел

1. Божко Ю., Бублик В., Глибовець М., Корень О. Електронні портфоліо: сучасний стан справ та перспективи розвитку. *Наукові праці*. 2010. Вип. 130. Т.143. С. 104-110.
2. Денькович В. Використання веб-портфоліо в моніторингу якості навчання студентів. *Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи: зб. наук. праць III Міжнар. наук.-практ. конф.* Л.: ЛДУ БЖД, 2012. С. 9-15.
3. Кухаренко В. М. Тьютор дистанційного та змішаного навчання: посібник. Київ: Міленіум, 2019. С. 7.
4. Панченко Л. Ф. Електронне портфоліо студента. *Вісник ЛДУ БЖД*. 2013. № 17. С. 281-284.